

вий характер, та в ніякому разі не стосується політики». Це ж джерело зазначає, що такі потужні продовольчі мережі, як X5 Retail Group, «О'кей», не прийдуть на півострів. Їхні акції котуються на біржах, і вихід у Крим може призвести до падіння вартості цінних паперів ритейлерів [12].

Події на південному сході України, ситуація з Кримом в умовах фінансової кризи викликають повністю зрозумілу стурбованість. Насамперед ритейлерів хвилюють можливі і вже часткові неплатежі. Ритейлери-девелопери, які не вперше переживають економічний спад, зобов'язані бути готовими працювати в нових економічних умовах.

Мають рацію ті ритейлери та науковці, які вважають, що ринок може залишатися привабливим навіть в умовах кризи і він буде перебудовуватися на користь сильних, кваліфікованих гравців із лояльною політикою по відношенню до клієнтів: тільки успішні бренди з правильним позиціонуванням будуть затребувані. У своєму інтерв'ю Леслі Мюллер Флетчер, у недалекому минулому старший директор з міжнародної стратегії в Wal-Mart, зазначив: «Іноді найбільш розумне рішення для розвитку в умовах кризи – це продовження інвестицій, а не їх зупинка. Скоріше інвестиції в пріоритетні міста зараз можуть закріпити за вами кращі місця, поки інші тихо сидять і чекають, коли мине криза» [13].

Висновки

Узагальнюючи викладене, необхідно вказати, що для українського ритейлу найбільш актуальними є:

- посилення контролю витрат та впровадження режиму жорсткої, але розумної економії, скорочення непродуктивних витрат;
- вирішення проблем з кредиторами (банками) – або погасити кредити, або не брати їх взагалі;
- закриття практично всіх збиткових напрямів в торгівлі;
- впровадження та підвищення ефективності бізнесу шляхом аутсорсингу логістичних процесів;
- оптимізація використання орендних площ, зокрема, шляхом розширення партнерства в інтересах залучення додатково споживачів;
- коригування асортиментної політики магазинів та підвищення вимог до якості мерчандайзингу та якості товарів.

Прийняття управлінських рішень на мікрорівні підприємствами торгівлі в Україні мають супроводжуватись заходами загальнодержавного характеру, направленими на значне скорочення тіньового ринку, подолання всеохоплюючої корупції, забезпечення прозорості життєдіяльності всіх бізнесових та державних структур.

Список використаних джерел

1. Simple Tools and Techniques for Enterprise Risk Management / Robert J. Chapman, Copyright © 2006, John Wiley & Sons Ltd, England/ ISBN-13: 978-0-470-01466-0; ISBN-10: 0-470-01466-0
2. Colin Gilligan and Richard M. S. Wilson «Strategic Marketing Planning» – Second edition 2009, Butterworth-Heinemann is an imprint of Elsevier, ISBN: 978-1-85617-617-0.
3. Global value chains in a postcrisis world: a development perspective/ Olivier Cattaneo, Gary Gereffi, and Cornelia Staritz, editors. © 2010 The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank/ ISBN: 978-0-8213-8499-2, eISBN: 978-0-8213-8503-6.
4. Crisis Management. Key themes for success. I. The Cornerstones of Crisis Management/ Dominic Cockram, Dr. Claudia van den Heuvel. © 2012 Steelhenge Consulting Ltd.
5. Global Risks 2014, Ninth Edition, Copyright © 2014 By the World Economic Forum ISBN-13: 92-95044-60-6, ISBN-10: 978-92-95044-60-9. Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2014.pdf
6. The euro crisis and the retail sector, Stefan Niemeier, Eckart Windhagen Copyright © 2013 McKinsey & Company. All rights reserved.
7. Effective Crisis Response and Openness: Implications for the Trading System Edited by: Simon J. Evenett, Bernard M. Hoekman, and Olivier Cattaneo © December 2009 Centre for Economic Policy Research, ISBN: 978-1-907142-01-7).
8. Crisis In The Retail Market – From Both Perspectives/ Marie Hunt, Executive Director, Head of Research CB Richard Ellis http://www.cbre.ie/ie_en/news_events/news_detail?p_id=4451 . – Назва з екрану.
9. Global Powers of Retailing 2014, Retail Beyond begins/ Ira Kalish DTL Chief Global Economist ikalish@deloitte.com, Scott Bearnse Deloitte Consulting LLP sbearnse@deloitte.com/© 2014 Deloitte LLP. All rights reserved. Режим доступу: http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Angola/Local%20Assets/Documents/Conferencia%20AO/Global%20Powers%20of%20Retailing%202014_Retail%20Beyonds%20begins.pdf – Назва з екрану.
10. Гарбарук И. У успеха нет правил. Режим доступу: www.garbaruk.org – Назва з екрану.
11. Практична конференція «Торговий бізнес 2014» 11.04.2014, м. Київ. Режим доступу: www.summitbiz.com.ua
12. Украинские и международные сети могут уйти из Крыма. Режим доступу: <http://retailstudio.org/article/ukrainskie-i-mezhdunarodnye-seti-mogut-uiti-iz-kryma>
13. Кастко Т. Антикризисное управление в ритейле. Обзор мнений специалистов, специально для проекта © Shop-Academy.com. Режим доступу: <http://www.shop-academy.com/articles/retail/anti-crisis-retail.htm>

УДК 159.9.07

Ю.В. СИДОРЕНКО,
к.е.н., Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету,
Г.О. ЮМАЄВА,

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Дослідження теоретичних засад економічної психології

Статтю присвячено дослідженню теоретичних аспектів економічної психології, яка в сучасних умовах мінливості, транзитивності економіки, загострення конкуренції, інтелектуалізації бізнесу набуває все більшого значення. Зокрема, досліджується еволюція зародження і розвитку економічної психології як науки, уточнюється її зміст, методи, принципи та завдання дослідження, аналізуються спільні і відмінні риси економічного та психологічного підходів до вивчення господарської діяльності.

Ключові слова: економіка, психологія, економічна психологія, поведінка споживача, господарська діяльність, господарючі суб'єкти, фактори споживчої поведінки.

Ю.В. СИДОРЕНКО,

к.э.н., Харьковский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета,
Г.А. ЮМАЕВ,

Харьковский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета

Исследование теоретических основ экономической психологии

Статья посвящена исследованию в сфере экономической психологии, которая в современных условиях изменчивости, транзитивности экономики, обострения конкуренции, интеллектуализации бизнеса приобретает все большее значение. В частности, исследуется эволюция зарождения и развития экономической психологии как науки, уточняется ее содержание, методы, принципы и задачи исследования, анализируются общие и отличные черты экономического и психологического подходов к изучению хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: экономика, психология, экономическая психология, поведение потребителя, хозяйственная деятельность, хозяйствующие субъекты, факторы потребительского поведения.

Y. SIDORENKO,

PhD in economics, Harkiv Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics,

A. YUMAIEVA,

student, Harkiv Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

The research of economic psychology's theoretical principles

The article is devoted to research in the field of economic psychology, which in today's climate variability, transitive economy, increased competition, the intellectualization of business is becoming increasingly important. In particular, we study the evolution of the origin and development of economic psychology as a science, it clarifies the scope, methods, principles and tasks of research, analyzes the general features and great economic and psychological approaches to the study of economic activity.

Keywords: economy, psychology, economic psychology, conduct of user, economic activity, being in a charge subjects, factors of consumer conduct.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації транснаціоналізації економічних відносин, посилення науково-технічного прогресу та перенасичення ринків все новими товарами та послугами, одним із основних завдань ефективного господарювання стає пошук нових підходів щодо впливу на поведінку споживачів та стимулювання попиту. Ця проблема знаходиться на стику двох наук – економічної та психологічної, тож виникає необхідність розгляду питань господарювання з погляду синтетичної науки – економічної психології. Практика застосування економічної психології дозволяє господарюючим суб'єктам, розуміючи сутність закономірностей, що лежать в основі споживчого вибору, зміцнювати свою конкурентну позицію на ринку та максимізувати прибуток.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми вказує, що питаннями, які лежать в площині економічної психології, науковці почали цікавитися ще з часів розвитку промислового виробництва у XVIII ст., коли ідея обґрунтованості споживчого вибору тільки почала зароджуватися. Своє первинне відображення ця тема знайшла у працях відомих зарубіжних економістів А. Сміта, І. Бенґама, К. Маркса, Дж. Кейнса. Подальший розвиток наукової діяльності у сфері економічної та становлення її як самостійної науки пов'язаний з іменами таких науковців, як Г. Мюнстерберг, Г. Тард, Дж. Катона, П. Ренольд, А. Китов, В. Попов, А. Філіппов, С. Малахов, Е. Кузьмін, А. Свентіцький. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, чимало питань у галузі економічної психології як достатньо молодій та багатогранній науці залишаються невисвітленими. Так, відсутньою є як єдність в термінології, так і наявність поліфонічних поглядів науковців щодо головних постулатів науки, недостатньо розробленими залишаються методи дослідження економічної психології.

Метою статті є дослідження генезису розвитку та становлення економічної психології як самостійної науки, уточнення сутності поняття «економічна психологія», виявлення спільних та відмінних рис у підходах економічної та психологічної наук до аналізу діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Економіка як спеціальна дисципліна орієнтована та поведінку людини раціонального типу, яка здатна керуватися здоровим глуздом та розумінням власної вигоди, що передбачає об'єктивність економічних законів. Економічна психологія ж виникла внаслідок усвідомлення того факту, що розуміння поведінки людини в сфері економічних відносин неможливе без розуміння психологічних особливостей поведінки суб'єктів цих відносин та врахування цих суб'єктивних біхевіористичних аспектів.

Виникнення поняття економічної психології, а також її оформлення як окремої науки проходило поступово. Головною передумовою, яка дала поштовх для розвитку цього напрямку, є поступове формування витоків економічної психології у роботах відомих економістів.

Так, видатний шотландський економіст А. Сміт уперше в історії економіки сформулював поняття «економічна людина», а також ввів його в обіг у рамках концепції економічного лібералізму. Він вважав, що людина є основою всього суспільства. Природним стимулом людини до економічної діяльності є егоїзм і турбота про власну вигоду. За А. Смітом, економічна людина за змістом є суб'єктом економічних відносин, незалежним, здатним самостійно ухвалювати рішення, що керується у своїй діяльності особистими егоїстичними економічними інтересами і потребами, раціоналізує свою діяльність з метою максимізації вигоди, достатньо поінформованим про ситуацію на ринку [1].

І. Бенґам – англійський філософ і правознавець, ідеолог буржуазного лібералізму також був прихильником думки, що

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

людина є егоїстичною істотою за своєю сутністю. Кожна людина сама для себе найближча та найдорожча істота, тому вона намагається максимізувати задоволення та мінімізувати страждання для себе. Саме такі аксіоми Бенґама покладено в основу підходу до розгляду мотивів поведінки індивіда [1].

К. Маркс – німецький філософ–матеріаліст активно розвивав ідею того, що суспільне виробництво є важливою ланкою не тільки для формування сприятливих умов суспільного життя, а й для кожної людини зокрема [1].

Англійський економіст Дж. Кейнс вважається засновником основного психологічного закону, який відображає намагання виявити та сформулювати економістами закономірність поведінки споживача у ринковому просторі. Цей закон визначає, що «люди схильні, як правило, збільшувати своє споживання із зростанням доходу, але не в тій мірі, в якій зростає дохід» [2].

Таким чином, завдяки працям видатних–економістів у сфері розгляду індивідуумів та закономірностей їхньої поведінки економічна психологія отримала теоретичні засади та перші поштовхи до оформлення у самостійну науку.

Являючись за своїм характером синтетичною наукою, економічна психологія засновується на методах, механізмах, дослідженнях економічної науки, яка вивчає організацію та управління матеріальним виробництвом, ефективне використання ресурсів, розподіл, обмін, збут і споживання товарів та послуг, та психологічної науки, яка вивчає психічні явища та поведінку людини. Тож теоретичні засади досліджень економічної психології наявні у працях не тільки вчених–економістів, а й у психологічних дослідженнях.

Одним із перших серед психологів, який почав досліджувати проблеми економічної психології, був Г. Мюнстерберг [3]. Він був першопрохідцем у використанні ідей прикладної психології для ведення бізнесу. Цікавим напрямом його досліджень є сфера індустріальної психології, в якій висвітлювалися проблеми профорієнтації, управління персоналом, проблеми монотонності праці, підвищення продуктивності праці за рахунок найму робітників з певними індивідуально–психологічними особливостями, які повинні відповідати займаній посаді. Значну увагу психолог приділяв саме аспектам психології людини та її впливу на якість діяльності індивідуу у виробництві суспільних благ.

Г. Тард, французький соціолог та криміналіст, зробив суттєвий внесок у розвиток економічної психології. Саме він вперше ввів в обіг поняття «економічна психологія» у однойменній роботі у 1902 році. Він підтримував погляди на сутність раціональної «економічної людини» з її прагненням до максимізації власної вигоди, однак брав до уваги також інші аспекти суспільного життя, вказуючи на те, що людина може виражати довіру до певних атрибутів суспільства. У психологічному та економічному плані така представленість втілена у грошах [3].

Американський психолог Дж. Катона – один із найбільш відомих дослідників економічної психології ХХ століття. Він першим почав у співпраці з групою економістів і соціологів систематично застосовувати психологічну теорію і методи для дослідження економічних проблем [4]. Він сформулював одну з базових ідей економічної психології: купівля залежить не тільки від здатності (економічної можливості) зробити покупку, а й від бажання це зробити (психологічної готовнос-

ті). Катона ввів у загальну економічну теорію такі поняття, як «відношення до чого–небудь», «настрій» та «очікування».

На думку Дж. Катона, головне завдання у використанні психології для економічних досліджень полягає у вивченні внутрішніх тенденцій, які лежать в основі економічних вчинків, рішень, виборів. Економіка без психології не може успішно вивчати основні економічні процеси, так само і психологія без економіки не має можливості досліджувати найбільш важливі аспекти людської поведінки. У праці «Психологічна економіка» у 1975 Дж. Катона описав співвідношення та взаємодію психології та економіки [5], ставши, таким чином, одним із початківців психологічної економіки як напряму економічної теорії. Він є розробником теорії багатьох мотивів в поведінці людини, яка стала альтернативою існуючій на той час в економічній науці «теорії одного мотиву» – раціональної «економічної людини». Це дозволило Дж. Катоні більш адекватно пояснювати явище зміни мотивації людини [6]. Також він вважав, що люди не є автоматичними у своїх реакціях на зовнішні стимули (економічні, владні). Вони мають здатність навчатися і коректувати свої цілі. Дж. Катона звертав увагу, що на поведінку людей значно впливають неекономічні установки (англ. attitudes) – довіра, оптимізм, самооцінка тощо. Некономічні мотиви особливо стають помітними, коли зростає рівень доходів громадян, коли вони користуються кредитом, інвестують у будівництво житла, купівлю автомобіля та інших речей тривалого вжитку [6].

У подальшому чимало дослідників зверталися до проблем економічної психології. Так, французький науковець П. Ренольд, інтереси якого поширювалися на загальні проблеми економічного зростання, формування підприємництва, ролі у світовій економіці країн, що розвиваються, виступив із критикою того напряму, який прийняла економічна психологія, відзначивши, що до 50–х років ХХ ст. дана наукова течія ще не сформувалась в загальну дисципліну з визначним ядром і залишалася роздробленою [7].

У 1982 році було створено Міжнародну асоціацію з досліджень у галузі економічної психології IAREP (International Association for Research in Economic Psychology) [8], яка включає значну кількість членів – психологів та економістів, спеціалістів у галузі бізнес–адміністрування, маркетингу та поведінки споживачів. Асоціацією започатковано міжнародний міждисциплінарний журнал *Journal of Economic Psychology*, на сторінках якого містяться результати досліджень, здатних покращити розуміння поведінкових (біхевіористичних) аспектів економічних явищ та процесів.

У 1988 році вийшов перший підручник з економічної психології, який включив матеріал навчальних курсів вчених Тілбургського університету (Нідерланди) та фахівців інших країн. Активно виходять словники, колективні наукові праці, які базуються на основі останніх психологічних досліджень в області економіки, у світ виходять підручники: «Підручник з економічної психології» під редакцією Ф. Раая, Г. Фельдховена, К. Вернеріда; «Індивід в економіці» авторства С. Лі, Р. Тарпі, П. Веблі.

Необхідно зауважити становлення радянської економічної психології, яка перебувала в основному під впливом марксистської парадигми економічного розвитку, що привело до створення економічної теорії особливого типу.

У радянські часи психологічні дослідження в економіці проводилися під керівництвом А. Китова, В. Попова, А. Фі-

ліпова. Дослідники робили акцент на психології виробника (аналізуючи людський фактор у виробництві), а також на проблемах управління, не зачіпаючи психологію споживача. Зверталася увага на необхідність використання керівниками психологічних знань для активізації людського фактора. Саме тому економічна психологія розвивається певний час у рамках промислової психології і психології управління. Проте вже тоді з'являються праці, в яких обґрунтовується необхідність виділити економічну психологію в окрему галузь науки.

С. Малахов був одним із перших радянських дослідників економічної психології. Він вбачав різницю між «психологічною економікою» та «економічною психологією» в методах досліджень цих наук. Психологічна економіка використовує абстрактно-дедуктивний метод, а економічна психологія – конкретно-індуктивний. Водночас межі між цими науками виявити важко, а їх предметні площини перетинаються [9].

У 1982 році вийшла колективна монографія під редакцією ленінградських вчених Е. Кузьміна, А. Свентіцького, в якій розглядалися питання мотивації працівників і управління трудовою діяльністю [9].

Що стосується України, то становлення і розвиток економічної психології відбувається насамперед завдяки роботам наукових співробітників Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України [10]. З початку 90-х років в Україні почався інтенсивний розвиток економічної психології як окремої галузі психологічної науки.

На основі вищезазначеного сформулюємо власний погляд на сучасну економічну психологію, визначивши її як міждисциплінарний комплекс знань стосовно впливу мотивації суб'єктів діяльності на їх економічну поведінку.

Відмінності в підходах економіки і психології щодо погляду на економічне життя носять принциповий характер. Економічний підхід передусім розглядає економічну поведінку як економічно доцільну, раціональну, спрямовану на максимізацію вигоди і мінімізацію витрат. Головним завданням економіки і є вивчення законів ведення ефективнішого господарювання. Психологічний підхід розглядає економічну поведінку як окремий елемент людського життя, далеко не єдиний і не завжди найголовніший. Для економіста ірраціональна поведінка – виняток, для психолога вона – норма.

Економічні підходи до розвитку суб'єктів господарювання: безпосередньо залежать від математичних підрахунків при розробці економічних моделей; базуються на догматі «раціональності» та «економічної людини»; для більшості економістів є загальноприйнятими.

Психологічні підходи до вивчення діяльності суб'єктів господарювання відзначаються: відсутністю єдності серед дослідників; застосуванням точних математичних методів лише для статистичної обробки результатів; вивченням поведінки не абстрактної «економічної людини», а реальних людей, з урахуванням їх менталітету, звичок, характеру, вікових та статевих особливостей, стану фізичного та психічного здоров'я, ціннісних орієнтацій, сімейних, дружніх та корпоративних стосунків та обов'язків тощо.

Економічна психологія має свої принципи та завдання. До методологічних принципів економічної психології слід віднести:

– принцип культурно-історичної зумовленості економічної поведінки – особливості економічної поведінки залежать від культури та рівня розвитку суспільства;

– принцип суб'єктності – людина в економічному житті є активною, усвідомлює свої цілі, цілеспрямовано керує своїми вчинками, обирає лише ті засоби, які потрібні їй для актуальних для неї питань, індивідуальним чином взаємодіє з різноманітними економічними суб'єктами (людьми, організаціями);

– принцип взаємозалежності свідомості та поведінки – людські вчинки не завжди на 100% відповідають її ідеї, смакам, цінностям, цілям. Поведінка та свідомість є залежними, однак не тотожними проявами людини;

– принцип взаємовпливу економічних та соціально-психологічних явищ – економічні умови впливають на людину, її світогляд, поведінку, настрої;

– принцип наближення емпіричних досліджень до практики – наукові зусилля необхідно пов'язувати з реальними проблемами економіки, її суб'єктів.

Економічна психологія майже не має своїх специфічних методів. Нею використовуються як економічні методи, так і методи дослідження інших наук.

Серед методів дослідження економічної психології можна виділити три основні групи: традиційно-психологічні методи – спостереження, експеримент, інтерв'ю, анкетування, математичні, статистичні методи; загальнонаукові методи – аналіз, синтез, моделювання, абстрагування, історичний метод; конкретні психолого-економічні методи – економіко-психологічний експеримент [11].

До основних завдань економічної психології належать:

- підвищення якості та конкурентоспроможності продукції;
- заощадження ресурсів;
- максимальна активізація творчого потенціалу співробітників;
- суттєве підвищення економічних показників фірми.

У сучасній економічній психології сформувалися такі основні напрями досліджень, як: психологія економічної поведінки; психологія грошей; психологія накопичення; психологія споживання; психологія зайнятості; психологія підприємницької діяльності; психологія ухвалення рішень в господарській діяльності.

Таким чином, для успішного ведення господарської діяльності доцільно звертатися до понять економічної психології та її фундаментальних знань, оскільки вона пояснює основні види поведінки споживачів, а також чинники, які впливають на неї. Успішне використання цих знань дасть змогу виробити доцільну політику підприємства у певних економічних умовах, а також механізми ефективного стимулювання попиту.

Висновки

Економічна психологія стає більш модною та затребуваною сферою науки. З кожним роком зростає усвідомлення необхідності розвитку цієї галузі науки, оскільки в сучасних умовах ведення господарства розвиток економічної психології може надати підприємству суттєві конкурентні переваги. В умовах запеклої боротьби за споживача підприємство повинно відкривати для себе нові шляхи стимулювання збуту та досягнення добробуту суспільства, а не використовувати тільки традиційні методи.

Дослідження еволюції розвитку економічно-психологічного знання вказує на його досить давню історію та повсякчасну увагу науковців до міждисциплінарних дослідження

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

проблем на стику економіки та психології. В рамках цієї науки працювало багато відомих економістів та психологів, проводилося багато наукових досліджень, однак необхідно відмітити, що на сучасному стані розвитку економічна психологія не вичерпала увесь свій потенціал. Основним призначенням економічної психології є обґрунтування тієї чи іншої реакції людини на певні економічні явища, а також виявлення можливих напрямків її поведінки. Під економічною психологією пропонується розуміти міждисциплінарний комплекс знань стосовно впливу мотивацій суб'єктів діяльності на їх економічну поведінку.

На основі можливостей цієї науки можуть бути віднайдені нові шляхи впливу на людину як на споживача, управління його економічною поведінкою, що може бути перспективним напрямком подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Козюк В.В. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст.: навчальний посібник / В.В. Козюк – К.: Знання, 2011. – 566 с.
2. Машкова А.О. Економічна теорія Дж.М. Кейнса [Електрон. ресурс] / Машкова А.О. – Режим доступу: <http://djerelo.com/economika/125-osnovu-ekonomichnoi-teorii-politekomicjnu-aspkt/7871-153-ekonomichna-teoriya-dzh-m-keynsa>
3. Мунипов В.М. Основатель психотехники Г. Мюнстерберг – предтеча Л.С. Выготского в методологии психологического познания / Мунипов В.М. // Культурно-историческая психология. – 2005. – №2. – С. 48–62.
4. Троицкая И.В. Психология предпринимательской деятельности и основы экономической психологии: курс лекций / Троицкая И.В. // – СПб.: СПбГАСУ, 2010. – 176 с.
5. Карнышев А.Д. Французские стоки экономической психологии / А.Д. Карнышев // Известия ИГЭА. – 2011. – №5. – С. 208–214.
6. Панфилов А.В. История развития и становления экономической психологии [Електрон. ресурс] / А.В. Панфилов. – Режим доступу: <http://mypsiholog.com/economic-psychology/117-istoriya-razvitiya-i-stanovleniya-ekonomicheskoy-psihologii.html>.
7. Винославська О.В. Економічна психологія: предмет, методи, міждисциплінарні зв'язки / О.В. Винославська // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2007. – №1. – С. 64–72.
8. Міжнародна асоціація з досліджень у галузі економічної психології: офіційний сайт [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iagerp.org/>.
9. Москаленко В. Сучасні напрямки досліджень в економічній психології / Москаленко В. // Соціальна психологія. – 2004. – №2 (4). – С. 3–18.
10. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України: офіційний сайт [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/psychology/>
11. Цирихова Н.В. Экономическая психология: история и современность / Н.В. Цирихова // Молодой ученый. – 2011. – №12. – Т.2. – С. 76–79.

В.В. СКРИПНИЧЕНКО,

к.е.н., відділ форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі,
Інститут економіки та прогнозування НАН України

Державна підтримка страхування аграрних ризиків в економіці України

У статті узагальнено міжнародний досвід страхування аграрних ризиків та розроблено пропозиції для подальшого розвитку вітчизняної системи аграрного страхування. Запропоновано впровадження відповідних інноваційних фінансових інструментів, згідно з якими, перш за все, необхідна державна підтримка розвитку агрострахування в Україні шляхом покриття через державні субсидії якомога більшої частини страхової премії та створення Державної аграрної страхової компанії тощо.

Ключові слова: страхування аграрних ризиків, державна підтримка агросфери країни, Державна аграрна страхова компанія.

В.В. СКРИПНИЧЕНКО,

к.е.н., отдел форм и методов хозяйствования в агропродовольственном комплексе,
Институт экономики и прогнозирования НАН Украины

Государственная поддержка страхования аграрных рисков в экономике Украины

В статье обобщен международный опыт страхования аграрных рисков и разработаны предложения для дальнейшего развития отечественной системы аграрного страхования. Предложено внедрение соответствующих инновационных финансовых инструментов, согласно которым, прежде всего, необходима государственная поддержка развития агрострахования в Украине путем покрытия через государственные субсидии как можно большей части страховой премии и создания в том числе Государственной аграрной страховой компании.

Ключевые слова: страхование аграрных рисков, государственная поддержка агросферы страны, Государственная аграрная страховая компания.

V. SKRYPNYCHENKO,

Ph.D., Department of form and methods of economic management in the agro-food complex,
Institute of Economics and Forecasting of NAS in Ukraine

The government support for agricultural insurance risks in the economy of Ukraine